

**Hallituksen esitys Eduskunnalle vaaleja ja kansanäänestyksiä  
koskevan lainsäädännön muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan vaalilainsäädäntöön eräitä teknisiä uudistuksia. Kansanedustajain vaaleista annettua lakia ja kunnallisvaalilakia ehdotetaan muutettaviksi siten, että eräät määräpäivät, jotka sattuvat juhannusaatoksi tai jouluaatoksi, siirtyvät seuraavaan arkipäivään. Valituksen johdosta toimitettaviksi määräytyissä uusissa kunnallisvaaleissa tai uutena aikana toimitettaviksi määräytyissä kunnallisvaaleissa ennakoäänestystä ei toimitettaisi laissa jo nyt mainittujen päivien lisäksi juhannusaattona.

Mainittuja lakeja ehdotetaan muutettaviksi myös siten, että henkilön vaaliluetteloon merkitsemistä koskevaa ilmoituskorttia voitaisiin käyttää ennakoäänestyksen lähetekirjeenä. Valtiollisissa vaaleissa voitaisiin lähetekirjeenä käyttää myös vaalipiirin vaaliluetteloon ottamista koskevaa ilmoituskirjettä.

Tasavallan presidentin vaalista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että presidentinvaalia varten olisi laadittava kaksi samalla kertaa lähetettävää vaaliluetteloon merkitsemistä koskevaa ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä. Riippumatta siitä, toimitetaanko uusi

presidentinvaali samana vai eri vuonna kuin aikaisempi presidentinvaali, ehdotetaan aina laadittaviksi uudet vaaliluettelot. Sellaiset tulisi laatia myös yksittäisessä vaalipiirissä toimitettaviksi määrättyjä uusia eduskuntavaaleja ja yksittäisessä kunnassa toimitettaviksi määrättyjä uusia kunnallisvaaleja sekä kunnanvaltuuston täydennysvaaleja varten. Lakia ehdotetaan muutettavaksi myös sen varmistamiseksi, että ennakoäänestys olisi presidentinvaalissakin mahdollista Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa.

Esityksessä ehdotetaan edelleen, että vaalilainsäädännöstä poistettaisiin virkalähetysoikeutta koskevat säännökset, koska virkalähetysoikeudesta postiliikenteessä on luovuttu. Edellä mainittujen lakien lisäksi muutos koskisi myös lakia kuntajaosta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan samanaikaisesti ja siten, että kysymyksessä olevat valtiollisia vaaleja koskevat muutokset olisivat sovellettavissa vuoden 1994 presidentinvaalissa.

## SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	LAKIEHDOTUKSET .....	10
YLEISPERUSTELUT .....	3	1. Laki kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta .....	10
1. Johdanto .....	3	2. Laki tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta .....	12
2. Nykytila ja ehdotetut muutokset .....	3	3. Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta .....	13
2.1. Virkalähetysoikeus .....	3	4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentin kumoamisesta ....	14
2.2. Eräiden määräpäivien siirtyminen .....	3	5. Laki kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta .....	15
2.3. Vaaliluetteloiden laatiminen .....	4	LIITE .....	16
2.4. Ennakkoonäestyksen kehittäminen .....	4	Rinnakkaistekstit .....	16
Lähtökohdat .....	4	1. Laki kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta .....	16
Ilmoituskortit ja ilmoituskirjeet lähetekirjeinä .....	5	2. Laki tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta .....	20
Tilapäiset ennakkoonäestyspaikat .....	6	3. Laki kunnallisvaalilain muuttamisesta .....	22
3. Esityksen vaikutukset .....	6	4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentin kumoamisesta ...	24
3.1. Taloudelliset vaikutukset .....	6	5. Laki kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta .....	25
3.2. Muut vaikutukset .....	7		
4. Asian valmistelu .....	7		
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT ....	8		
1. Lakiehdotusten perustelut .....	8		
1.1. Laki kansanedustajain vaaleista .....	8		
1.2. Laki tasavallan presidentin vaalista .....	9		
1.3. Kunnallisvaalilaki .....	9		
1.4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä .....	9		
1.5. Laki kuntajaosta .....	9		
2. Voimaantulo .....	10		

## YLEISPERUSTELUT

### 1. Johdanto

Lähestyvä presidentinvaali, joka ensimmäistä kertaa toimitetaan suoralla, tarvittaessa kaksi-vaiheisella kansanvaalilla, edellyttää eräitä tarkistuksia vaalilainsäädäntöön. Ehdotetut muutokset ovat teknisiä ja niiden tarkoituksena on joustavoittaa menettelyä. Ne on tehnyt mahdolliseksi väestökirjanpidon ja lomaketekniikan kehittyminen. Samalla jouluaatto on katsottu aiheelliseksi rauhoittaa vaaleihin liittyviltä toimenpiteiltä. Vaikka lainmuutosten syynä onkin tuleva presidentinvaali, ne on tarkoitettu toteutettaviksi siten, että vastaavat uudistukset koskisivat myös muita yleisiä vaaleja.

Edelleen edellyttää virkalähetysoikeuden poistaminen eräitä muutoksia vaalilainsäädäntöön. Tästä johtuvista uusista järjestelyistä sovitaan postin kanssa siten, että muuttunut tilanne ei vaikuta haitallisesti vaalipostin kulkuun.

Nyt tehtävät muutokset vaalilainsäädäntöön on haluttu rajoittaa vain kaikkein välttämättömiin. Laajempi vaalitietojärjestelmän kehittämiseen liittyvä vaalilainsäädännön uudistaminen on kuitenkin oikeusministeriössä jo vireillä.

### 2. Nykytila ja ehdotetut muutokset

#### 2.1. Virkalähetysoikeus

Asetuksella virkalähetysoikeudesta postiliikenteessä annetun asetuksen kumoamisesta (1402/92) on vuoden 1993 alusta lukien poistettu viranomaisien virkalähetysoikeus. Näin ollen ei enää ole sellaista lähetysmuotoa, jota tarkoitetaan vaalilakien niissä säännöksissä, joiden mukaan vaaliviranomaisilla on tällainen oikeus.

Keskeisiä vaalilähetysasioita ovat olleet äänioikeutetuille lähetettävät ilmoituskortit, ennakkoäänestyksen lähetekuoret, vaalien ja ennakkoäänestyksen materiaalikuljetukset sekä kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien pienimuotoiset kirjepostitukset. Virkalähetysten kuljettamisesta aiheutuneet postimaksut korvattiin Posti- ja telelaitokselle budjettiin varatusta määrärahasta.

Esityksessä ehdotetaan, että virkalähetysoikeutta tai vapaakirjeoikeutta koskevat taikka

näihin oikeuksiin viittaavat vaalilakien säännökset kumottaisiin tai muutettaisiin vastaamaan uutta tilannetta.

Vaaliviranomaisten postilähetykset hoidetaan lainmuutosten jälkeen 1. tai 2. luokan kirjellähetyksinä tai tavarantoimituksina sen mukaisesti kuin asiasta oikeusministeriön ja postin kesken sovitaan. Lähetysluokan valintaan vaikuttaa se, ehditäänkö asianomaiset postitukset hoitaa 2. luokan lähetyksinä vai ei. Esimerkiksi lähetekuoria ei vaaliaikataulun kiireyden vuoksi voida lähettää 2. luokassa. Sen sijaan ilmoituskorttien lähettäminen onnistuu 2. luokan lähetyksinä kaikissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä, mikäli jäljempänä ehdotettu muutos niiden lähettämisaikoihin toteutetaan.

#### 2.2. Eräiden määräpäivien siirtyminen

Kansanedustajain vaaleista annetun lain (391/69) 103 §:n 2 momentissa ja kunnallisvaalilain 95 §:ssä (372/85) on säädetty eräiden vaaleihin liittyvien määräpäivien siirtymisestä, jos määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi. Pykälissä ei ole mainittu jouluaattoa eikä juhannusaattoa, jotka enää eivät ole yleisiä työpäiviä, mutta eivät pyhäpäivien aattopäivinä pyhäpäiviäkään. Säädettyjen määräaikojen laskemisesta annetussa laissa (150/30) jouluaatto ja juhannusaatto on rinnastettu arkilauantaihin (5 §:n 1 momentti). Epäselväksi on kuitenkin jäänyt, voidaanko määräpäiviä vaalilakien nojalla määriteltäessä jouluaatto ja juhannusaatto vastaavalla tavalla rinnastaa arkilauantaihin edes silloin, kun asianomainen päivä sattuu lauantaiksi.

Mainitun epäselvyyden poistamiseksi ehdotetaan, että jouluaatto ja juhannusaatto lisättäisiin vaalilakeihin niiden päivien luetteloon, joihin tehtäviksi määrätty vaaleihin tai kansanäänestyksiin liittyvät toimenpiteet voidaan tehdä seuraavana arkipäivänä.

Samassa yhteydessä ehdotetaan, että juhannusaatto lisättäisiin niiden kunnallisvaalilain 97 §:ssä mainittujen päivien luetteloon, joihin uusissa kunnallisvaaleissa tai uutena aikana toimitettaviksi määrättyissä kunnallisvaaleissa ei toimitettaisi ennakkoäänestystä.

### 2.3. Vaaliluetteloiden laatiminen

Nykyinen väestökirjajärjestelmä tekee mahdolliseksi sen, että kutakin vaalia varten laaditaan uudet vaaliluettelot. Tämän johdosta voidaan kumota tasavallan presidentin vaalista annetun lain (1076/91) 8 §:n 3 ja 4 momentti, joiden mukaan keskeytyneen presidentinvaalin sijaan toimitettavassa vaalissa ja presidentin kuoleman tai pysyvästi estyneeksi tulemisen johdosta toimitettavassa presidentinvaalissa voidaan eräissä tapauksissa käyttää muuttamattomina edellistä presidentinvaalia varten laadittuja vaaliluetteloita.

Myös jossakin vaalipiirissä valituksen johdosta toimitettaviksi määrättyjä uusia eduskuntavaaleja sekä samasta syystä jossakin kunnassa toimitettaviksi määrättyjä uusia kunnallisvaaleja ja kunnanvaltuuston täydennysvaaleja varten voidaan aina laatia uudet vaaliluettelot ja uudet ilmoituskortit ja -kirjeet, minkä johdosta tätä tarkoittavat muutokset ehdotetaan tehtäviksi kansanedustajain vaaleista annettuun lakiin ja kunnallisvaalilakiin.

Jotta henkilön vaaliluetteloon ottamista koskevat ilmoituskortit ehdittäisiin lähettää äänioikeutetuille halvempina 2. luokan kirjelähetysinä niin, että ne ovat perillä ennen vaaliluetteloiden nähtäville asettamista, ehdotetaan, että se vähimmäisaika, joka kuntien keskusvaalilautakunnilla on valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä käytettävissään pohjaluetteloiden ja ilmoituskorttien tarkistamiseksi, lyhennettäisiin seitsemästä päivästä kuuteen päivään. Kunnallisvaalien osalta ilmoituskorttien lähettämisen ja vaaliluetteloiden nähtäville asettamisen välinen aika jo on tämän pituinen.

Samassa yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 25 a §:ää siten, että oikeusministeriö voisi myös vaalipiirien vaaliluetteloiden osalta vahvistaa vain luettelon kaavan, eikä luettelolomaketta, kuten nykyisin on säädetty. Vastaavaan tapaan säädetään jo eräiden muiden vaaliasiakirjojen osalta, joiden kaavan ministeriö vahvistaa.

### 2.4. Ennakoäänestyksen kehittäminen

#### Lähtökohdat

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laeiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain ja kun-

nallisvaalilain muuttamisesta (HE 14/1992 vp) eduskunta on edellyttänyt hallituksen käynnistävän selvityksen valtiollisten ja kunnallisten vaalien ennakoäänestysjärjestelmän uudistamistarpeesta. Tämä on eduskunnan mielestä aiheellista jo siitäkin syystä, että ennakoäänestyksen suosio vaaleissa on lisääntynyt valtavasti. Selvityksessä tulisi eduskunnan mukaan arvioida esimerkiksi mahdollisuuksia laajentaa vaalitoimikunnan käyttöä ja kotiäänestyksessä noudatettavaa menettelyä.

Tämä eduskunnan lausuma on antanut aiheen tarkastella postin toimeksiannosta tehdyn vuoden 1992 ennakoäänestystutkimuksen tuloksia ja syksyn 1992 kunnallisvaaleista muutoin saatua palautetta sen selvittämiseksi, mitkä ennakoäänestysjärjestelmän muutokset näyttäisivät olevan tarpeen.

Ennakoäänestyksessä äänestävien määrä on vaali vaalilta voimakkaasti lisääntynyt etenkin vuosina 1988—1991. Tämän jälkeen äänestäjien määrä näyttäisi olevan jossakin määrin vakiintumassa. Nykyisin noin neljäsosa äänioikeutetuista äänestää ennakoäänestyksessä. Ennakkoon äänestäneiden määrä vuosina 1970—1992 ilmenee oheisesta taulukosta:

	Eduskunta- vaalit	Tasavallan presidentin vaalit	Kunnallis- vaalit <sup>1</sup>
1970 .....	174 112		
1972 .....	166 724		133 377
1975 .....	289 398		
1976 .....			185 435
1978 .....		179 744	
1979 .....	301 602		
1980 .....			221 592
1982 .....		353 855	
1983 .....	359 660		
1984 .....			250 124
1987 .....	455 768		
1988 .....		688 641/ 676 839 <sup>2</sup>	485 185
1991 .....	1 133 506		
1992 .....			1 027 500 <sup>3</sup>

<sup>1</sup> Lukuun sisältyvät vuodesta 1976 alkaen Ahvenanmaan kunnallisvaaleissa ennakkoon äänestäneet. Ahvenanmaalla kunnallisvaalit ovat vuotta aikaisemmin kuin muualla maassa.

<sup>2</sup> Ylempi luku on välittömässä presidentinvaalissa äänestäneiden määrä, alempi valitsijamiesten vaaleissa annettu äänimäärä.

<sup>3</sup> Ennakkotieto

Ennakkoon äänestävästä noin 97 prosenttia äänestää Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa tai tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa. Postitoimipaikoissa äänesti vuoden 1991 eduskuntavaaleissa 1 080 377 äänioikeutettua. Vuoden 1992 kunnallisvaaleissa puolestaan äänesti postitoimipaikoissa tai lakkautettujen postitoimipaikkojen sijaan perustetuissa tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa yhteensä 996 671 äänioikeutettua.

Syksyn 1992 ennakoäänestystutkimuksesta käy ilmi, että postissa äänestämistä pidetään yleisesti helppona, vaivattomana ja nykyaikaisena äänestystapana. Äänestäjillä näyttää sen mukaan olevan pääasiassa jopa erittäin myönteinen mielikuva äänestämisestä postissa, ja vaalitoimitsijoiden katsotaan yleisesti ottaen hoitavan tehtävänsä erittäin hyvin tai ainakin melko hyvin.

Postin ennakoäänestyksen vastuuhenkilöiden ja oikeusministeriön yhteisen palautepäivän aikana vertailtujen kokemusten valossa on tultu siihen tulokseen, että ennakoäänestyspaikkoina käytettävien postitoimipaikkojen ja tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen nykyinen määrä näyttäisi riittävän. Vaalitoimitsijoiden nykyinen määrä katsottiin sopivaksi ja koulutus asianmukaiseksi. Eräitä vähäisiä muutoksia nykyiseen ennakoäänestysjärjestelmään pidettiin kuitenkin tarpeellisina. Mihinkään isompiin lainsäädäntömuutoksiin ei katsottu olevan aihetta, koska vireillä on mittava vaalitietojärjestelmän kehittämishanke. Selvitettäväksi jäi, miten oikeusministeriö voisi yhdessä postin kanssa kehittää ennakoäänestystoimenpiteitä nykyisten säännösten puitteissa.

Tässä vaiheessa lainsäädäntötoimenpiteitä ehdotetaan seuraavien ennakoäänestykseen liittyvien asiakokonaisuuksien osalta:

- ilmoituskortit ja ilmoituskirjeet lähetekirjeinä; ja
- tilapäiset ennakoäänestyspaikat.

#### *Ilmoituskortit ja ilmoituskirjeet lähetekirjeinä*

Kaikissa vaaleissa ja myös valtiolisissa neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä lähetetään ilmoituskortti kaikille äänestysalueiden vaalilai-äänestysluetteloihin otetuille, joiden osoite on tiedossa. Siinä on muun muassa eräitä asianomaista koskevia henkilötietoja sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaali- tai

äänestysluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tai äänestys tapahtuu. Neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyskissa ilmoituskortteja ei kuitenkaan käytetä.

Valtiolisissa vaaleissa ja kansanäänestyskissa lähetetään ilmoitus luetteloon merkitsemistä kaikille niille vaalipiirin vaaliluetteloihin otetuille äänioikeutetuille, joiden luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituskirjeessä on ne tiedot, jotka henkilöstä on vaaliluetteloon otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty.

Vaali- tai äänestyspäivänä äänestettäessä ilmoituskorttia voidaan käyttää apuvälineenä etsittäessä äänestäjän nimeä vaali- tai äänestysluettelosta. Ilmoituskorttia ei äänestäjältä kuitenkaan voida vaatia eikä sen puuttuminen estä äänestämistä.

Ennakoäänestyksessä ilmoituskortin tai ilmoituskirjeen esittäminen helpottaa ja jouduttaa äänestämistä. Äänestäjä, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi ilmoituskortin tai ilmoituskirjeen, vapautuu eräiden kortista tai kirjeestä ilmi käyviä tietoja koskevien merkintöjen tekemisestä lähetekirjeeseen. Hänen tulee vain antaa selitys siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen, miksi käytännössä riittää se, että hän allekirjoittaa lähetekirjeeseen painetun tätä tarkoittavan selityksen. Ennakoäänestyksessä ilmoituskortin tai -kirjeen käyttäminen ei ole pakollista.

Posti on syksyllä 1991 ehdottanut oikeusministeriölle, että lähetekirje ja ilmoituskortti yhdistettäisiin yhdeksi asiakirjaksi. Asiaa oikeusministeriössä tämän jälkeen selvittäessä on osoittautunut, että tähän ei ole estettä ja että myös lähetekirje ja ilmoituskirje voidaan vastaavasti laatia yhdeksi asiakirjaksi. Tämän katsotaan, paitsi järkipäristävän ja joustavoittavan äänestysmenettelyä, myös vähentävän ennakoäänestyskustannuksia.

Käytännön syistä kotiaäänestyksessä käytettävää lähetekirjetä ja ilmoituskorttia ei ole syytä yhdistää. Kotiaäänestyksessä äänestävien määrä on varsin vähäinen ja siinä käytettävä lähetekirje toisenlainen kuin muussa kotimaassa toimitettavassa ennakoäänestyksessä, minkä johdosta asiakirjojen yhdistäminen ei ole taloudellisesti eikä teknisesti mielekästä. Kotona äänestävät saavat samanlaisen ilmoituskortin kuin muut äänestysalueen vaaliluetteloon merkityt ja heillä on edelleen käytettävissään

entisenkaltainen lähetekirje, johon vaalitoimitus tekee viranomaismerkinnät ja johon myös äänestyksessä läsnä ollut henkilö merkitsee nimikirjoituksensa. Liittäessään lähetekirjeeseen ilmoituskortin kotona äänestävät säästävät eräiden lähetekirjeeseen muutoin tehtävien merkintöjen tekemiseltä.

Edellä todetun johdosta ehdotetaan, että nämä muutokset tehdään kansanedustajain vaaleista annettuun lakiin ja kunnallisvaalilakiin.

Jotta ilmoituskortteja ja ilmoituskirjeitä voitaisiin käyttää lähetekirjeinä myös presidentinvaalissa, ehdotetaan tasavallan presidentinvaalista annettua lakia muutettavaksi siten, että kumpaakin vaalia varten toimitettaisiin oma ilmoituskortti tai -kirje. Nämä olisivat käytännön syistä samanlaisia ja äänestäjä voisi käyttää kumpaa tahansa niistä kummassakin vaalissa.

Niitä äänestäjiä varten, joilla ennakoäänestyspaikassa ei ole mukanaan ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä tai jotka eivät sitä jostakin syystä haluaisi käyttää, olisi entisenlainen lähete-  
kirjelomake.

### *Tilapäiset ennakoäänestyspaikat*

Kesäkuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleilla kansanedustajain vaaleista annetun lain ja kunnallisvaalilain muutoksilla tehtiin mahdolliseksi äänestää ennakolta myös Posti- ja telelaitoksen järjestämissä asetuksella määrättävissä tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa. Muutos oli tarpeen sen johdosta, että posti oli toimipaikkoja vähentäessään lakkauttanut 282 sellaista postitoimipaikkaa, jotka olivat toimineet ennakoäänestyspaikkoina vuoden 1991 eduskuntavaaleissa. Lainuudistusta sovellettiin ensimmäisen kerran jo vuoden 1992 kunnallisvaalien ennakoäänestyksessä syyskuun 30 päivän ja lokakuun 13 päivän välisenä aikana. Tilapäisiä ennakoäänestyspaikkoja oli näissä vaaleissa 39.

Kun tuolloin ei muutettu tasavallan presidentinvaalista annettua lakia, jossa toisaalta säädetään, että presidentinvaalin ennakoäänestyksestä on soveltuvin osin voimassa, mitä ennakoäänestyksestä on kansanedustajain vaaleja varten säädetty (17 §), mutta toisaalta annetaan ennakoäänestyksen järjestämisestä erityissäännös, jossa ei ole mainittu Posti- ja telelaitoksen tilapäisiä ennakoäänestyspaikko-

ja (18 §), katsottiin mainittujen lakien voimaan tultua olevan epäselvää, voidaanko uusia säännöksiä sittenkään soveltaa presidentinvaalin ennakoäänestykseen.

Tulkintavaikeuksien poistamiseksi ehdotetaan tämän vuoksi, että tasavallan presidentinvaalista annetun lain 18 §:ää muutetaan siten, että tämä epäselvyys poistuu. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi poistamalla pykälästä sen nykyiseen 2 momenttiin sisältyvä erityissäännös presidentinvaalin ennakoäänestyspaikoista ja niissä noudatettavista ennakoäänestysajoista, jolloin noudatettavaksi jäisi vain 17 §:n viittaussäännös kansanedustajain vaalien ennakoäänestystä koskevaan sääntelyyn.

Lisäksi 18 §:ään ehdotetaan selvyiden vuoksi ja tarpeettomien tulkintavaikeuksien välttämiseksi lisättäväksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 66 §:n 3 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan ennakoäänestys voi näissä tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa kestää, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, lyhyemmänkin ajan kuin presidentinvaalin ennakoäänestys yleensä.

Samassa yhteydessä ehdotetaan tasavallan presidentinvaalista annetun lain 18 §:ään vaalilainsäädännön yhdenmukaisuuden edistämiseksi lisättäväksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 80 e §:n 1 momenttia soveltuvin osin vastaava säännös siitä, että kotiaänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ennen ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Voimassa olevan lain mukaan myös kotiaänestys tulisi presidentinvaalissa aloittaa nimenomaan 11. päivänä ennen ja lopettaa nimenomaan 5. päivänä ennen vaalitoimitusta.

## **3. Esityksen vaikutukset**

### **3.1. Taloudelliset vaikutukset**

Kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:n 1 momentin ja kunnallisvaalilain 100 §:n 1 momentin mukaan kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä ensin mainitun lain 80 a §:n 1 momentissa ja kunnallisvaalilain 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimistajain menot on kuntien suoritettava, mutta muut ensin mainituissa säännöksissä erikseen mainitut menot suoritetaan valtion varoista. Kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:n 3 momentissa ja kunnallisvaalilain

100 §:n 3 momentissa tarkoitetuilla vaaliviranomaisilla on mainittujen säännösten mukaan oikeus lähettää vaalilähetyksiä suorittamatta niistä postimaksuja. Virkalähetysoikeuden poistuminen tulisi merkitsemään sitä, että muun muassa kuntien vaaliviranomaiset joutuisivat toisin kuin aikaisemmin suorittamaan kaikista vaalilähetyksistään postimaksun, jolle asiaa järjestetä toisin.

Kansanedustajain vaaleista annetun lain 15 §:n ja kunnallisvaalilain 10 §:n mukaan kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortit on lähetetty maksuttomana virkalähetyksenä lähes neljälle miljoonalle äänioikeutetulle. Edellä mainittujen 1. lähetyksluokassa postitettujen ilmoituskorttien postimaksut tulisivat lisäämään viimeksi toimitetuista vaaleista käytössä olevien tietojen perusteella valtiollisten vaalien toimittamisesta aiheutuvia kuntien kustannuksia noin 7,2 miljoonalla markalla ja vastaavasti myös kunnallisvaalien kustannuksia. Nämä postimaksuista aiheutuvat lisäkustannukset suoritettaisiin ehdotuksen mukaan sekä valtiollisten vaalien että kunnallisvaalien osalta edelleen valtion varoista.

Toisen suuren lähetyserän muodostavien, ennakoäänestyksessä käytettävien lähete kuorten toimittamisesta Posti- ja telelaitos on jo nykyisin perinyt yleisten postimaksujen mukaan postimaksut, jotka Posti- ja telelaitos on laskuttanut oikeusministeriöltä jälkikäteen. Nämäkin kustannukset jäisivät ehdotuksen mukaan sekä valtiollisten että kunnallisvaalien osalta edelleen valtion varoista suoritettaviksi.

Kuntien vaaliviranomaiset ovat lisäksi lähettäneet muun muassa kokouskutsuja ja vaalilaineistoa lautakuntien jäsenille. Niin ikään kuntien vaaliviranomaisilla on myös muuta kirjenvaihtoa eri viranomaisten kesken. Näistä ainakin osa on käytännössä postitettu maksettuna lähetyksenä eikä virkalähetyksenä. Mainitut kuntien suoritettaviksi jäävät postimaksut olisivat kunnan asukasmäärästä ja vaaliviranomaisten lukumäärästä riippuen muutamasta kymmenestä markasta muutamaa tuhteen markkaan.

Vaalipiirien keskuslautakuntien (15) postilähetykset ovat edellisiin verrattuina vähäiset. Myös niitä varten virkalähetysoikeuden poistamisen vuoksi varattava määräraha lisää jonkin verran valtiollisten vaalien toimittamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Toisaalta ilmoituskorttien lähettämisestä valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksissä yhtä päivää aikaisemmin saavutetaan se etu, että ne voidaan lähettää 2. luokan postilähetyksinä. Tästä aiheutuu valtiollisissa vaaleissa noin 20 prosenttia eli noin 1,5 miljoonan markan säästö kutakin vaalia tai kansanäänestystä kohti. Ilmoituskorttien ja -kirjeiden laatiminen lähete-kirjeen kanssa yhdeksi asiakirjaksi puolestaan aiheuttaa säästöä painatuskustannuksissa ja niiden käyttäminen ennakoäänestyksessä alentaa sitä korvausta, jonka oikeusministeriö joutuu Posti- ja telelaitokselle ennakoäänestyksen järjestämisestä suorittamaan. Säästön määrää ei voida tässä vaiheessa tarkoin arvioida neuvottelujen ollessa vielä kesken.

Muutoin virkalähetysoikeuden poistuminen ei aiheuta valtionhallinnossa kustannusmuutoksia. Vaalilähetyksen osalta maksujen kustannusvastuu siirtyy kuitenkin liikenneministeriöltä oikeusministeriölle.

Posti- ja telelaitoksen toimipaikkojen sekä nyt ehdotettujen tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden menot suoritetaan tasavallan presidentin vaalissa valtion varoista. Näiden kustannusten korvaamisesta postille sovitaan kunkin vaalin osalta erikseen oikeusministeriön ja postin kesken. Tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen perustamisesta ei aiheudu postille olennaisia uusia kustannuksia.

### 3.2. Muut vaikutukset

Äänestäjän kannalta mahdollisuus käyttää ilmoituskorttia ja ilmoituskirjettä lähete-kirjeenä helpottaa äänestämistä ennakoilta ja nopeuttaa ennakoäänestystoimitusta sekä lisää vaalivarmuutta. Myös tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen perustamista koskevat uudistukset ovat tässä suhteessa tärkeitä niiden varmistamiseksi, että mahdollisuudet äänestää myös presidentinvaalissa ennakoilta ennakoäänestyspaikkoina toimineiden postitoimipaikkojen lakkauttamisen jälkeen.

### 4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä. Virkalähetysoikeuden poistumisesta aiheutuneet muutokset on valmisteltu yhteistyössä postin kanssa ja vaaliluetteloita koskevat muutokset yhteistyössä väestörekisterikeskuksen kanssa.



Virikkeenä ennakkoäänestyksen kehittämistä koskevien ehdotusten valmisteluun on ollut myös edellä mainittu eduskunnan lausuma.

Posti- ja telelaitoksen tilapäisiä ennakkoäänestyspaikkoja koskevaa lakiehdotusta valmisteltaessa on ollut käytettävissä se aineisto,

jonka pohjalta valmisteltiin tilapäisiä ennakkoäänestyspaikkoja koskeva edellä mainittu hallituksen esitys laeiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain ja kunnallisvaalilain muuttamisesta. Myös tämä valmistelu tapahtui tiiviissä yhteistyössä postin kanssa.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1. Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1. Laki kansanedustajain vaaleista

13 §. Pykälässä asetettaisiin velvoite laatia ilmoituskortti siten, että sitä voitaisiin käyttää lähetekirjeenä lain 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestyksessä. Rajauksesta johtuisi, että lain 6 a luvussa säännellyssä kotiaänestyksessä käytettävät ennakkoäänestysasiakirjat eivät tulisi uuden järjestelyn piiriin.

14 ja 15 §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että äänestysalueiden vaaliluetteloiden laatimista ja ilmoituskorttien lähettämistä aikaistetaan yhdellä päivällä.

25 a §. Lainmuutos on tekninen. Lomakkeen sijasta vahvistettaisiin vain sen kaava.

25 c §. Tämän pykälän muutos johtuu tarpeesta muuttaa äänestysalueiden vaaliluetteloiden laatimista koskevaa 14 §:ää ja ilmoituskorttien lähettämistä koskevaa 15 §:ää. On asianmukaista, että vaalipiirien vaaliluettelot valmistetaan samanaikaisesti äänestysalueiden vaaliluetteloiden kanssa ja että ilmoituskorttien ja -kirjeiden lähetysajankohta mahdollisimman tarkoin olisi sama.

25 d §. Vaalipiirien vaaliluetteloihin otetuille lähetettävän ilmoituskirjeen osalta ehdotetaan asetettavaksi 13 §:ssä ilmoituskortin osalta säädettävää velvoitetta vastaava velvoite laatia se siten, että sitä voitaisiin ennakkoäänestyksessä käyttää lähetekirjeenä. Samalla ehdotetaan, että ilmoituskirjeen nimitys myös laissa muutettaisiin ilmoituskirjeeksi, millä nimellä sitä jo käytännössä yleisesti on kutsuttu.

70 §. Pykälän muutos liittyy ehdotettuun ilmoituskortin ja -kirjeen laatimiseen yhdeksi asiakirjaksi lähetekirjeen kanssa. Pykälän sanonnasta käy ilmi, että ilmoituskorttia tai -kirjettä ei välttämättä tarkoitukseen tarvita.

Tällöin käytetään nykyisenkaltaista erillistä lähetekirjelomaketta, joita ennakkoäänestyspaikoilla pidetään saatavilla.

74 §. Muutos liittyy ehdotettuun mahdollisuuteen käyttää ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä lähetekirjeenä.

77 §. Pykälää on muutettava virkalähetysvoimien poistumisen johdosta.

80 e §. Muutos on tarpeen sen johdosta, että ilmoituskorttien käyttämistä lähetekirjeenä koskeva muutos ei olisi voimassa kotiaänestyksessä.

100 a §. Muutos johtuu siitä, että uusia vaaleja varten ehdotetaan aina laadittavaksi uudet vaaliluettelot ja niiden yhteydessä uudet ilmoituskortit ja -kirjeet.

102 §. Pykälän 1 momentissa selvennettäisiin kustannusvastuuta uudessa tilanteessa, jossa vaalipostin virkalähetysvoimien poistunut. Valtio huolehtisi ilmoituskorttien ja lähetekuorten postimaksuista, kuten se on huolehtinut tähänkin asti. Ilmoituskirjeen nimeä koskevan muutoksen osalta viitataan 25 d §:n kohdalla lausuttuun. Pykälän 3 momentin kumoaminen johtuu virkalähetysvoimien poistumisesta.

103 §. Tulevassa presidentinvaalissa voitaisiin omaa äänioikeutta koskeva äänestysalueen vaaliluettelon oikaisuvaatimus ja rekisteritoimiston oikaisuvaatimus tehdä kunnan keskusvaalilautakunnalle myös jouluaattona, jollei pykälää muutettaisi ja jos katsottaisiin, että lakia säädettyjen määräaikojen laskemisesta ei tässä voitaisi soveltaa. On pidettävä asianmukaisena rauhoittaa jouluaatto vaaleihin liittyviltä toimenpiteiltä. Samassa yhteydessä ehdotetaan vastaavaa sääntelyä juhannusaaton suhteen siltä varalta, että johonkin poikkeuksellisenä aikana toimitettavaan vaaliin tai kansanäänestykseen liittyvä toimenpide sattuisi tälle päivälle.



*Voimaantulosäänös.* Erilaisiin tässä ehdotetuihin lainmuutoksiin liittyviin valmistaviin toimenpiteisiin on kiireellisen presidentinvaalin valmisteluajataulun johdosta voitava ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

## 1.2. Laki tasavallan presidentin vaalista

8 §. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ilmoituskortteja ja -kirjeitä on laadittava kaksin kappalein. Pykälän 3 ja 4 momentin kumoaminen johtuu siitä, että kutakin presidentinvaalia varten ehdotetaan laadittavaksi aina uudet vaaliluettelot sekä ilmoituskortit ja -kirjeet.

18 §. Nykyisen 2 momentin 1 kohta ehdotetaan muutettavaksi sen varmistamiseksi, että ennakoöänestys olisi mahdollista myös Postija telelaitoksen tilapäisissä ennakoöänestyspaikoissa. Samalla ehdotetaan muikin nykyisen 2 momentin sääntely poistettavaksi sen johdosta, että vastaava sääntely on sittemmin otettu kansanedustajain vaaleista annettuun lakiin ja on jo 17 §:n viittaussäännöksen mukaan voimassa presidentinvaalissa.

Pykälä ehdotetaan lisäksi jaettavaksi kahteen momenttiin siten, että ennakoöänestystä yleisesti koskevat säännökset olisivat 1 momentissa ja ennakoöänestystä kotona koskevat säännökset 2 momentissa.

29 §. Pykälään ehdotetut muutokset johtuvat virkalähetysoikeuden poistumisesta sekä juhannus- ja jouluaaton lisäämisestä niiden päivien luetteloon, jotka aiheuttavat määräpäivän siirtymisen seuraavaan arkipäivään.

*Voimaantulosäänös.* Tämän sääntelyn osalta viitataan kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen osalta lausuttuun.

## 1.3. Kunnallisvaalilaki

8 §. Muutoksen osalta viitataan siihen, mitä kansanedustajainvaalista annetun lain 13 §:n kohdalla on lausuttu. Kunnallisvaalilain kotiäänestystä koskevat säännökset ovat lain 7 a luvussa.

66 §. Uuden 2 momentin lisäys vastaa muutosta, jota ehdotetaan kansanedustajain vaaleista annetun lain 70 §:ään.

70 §. Tähän pykälään ehdotettu muutos vas-

taa kansanedustajain vaaleista annetun lain 74 §:ään ehdotettua muutosta.

73 §. Muutos on tarpeen virkalähetysoikeuden poistumisen johdosta.

74 f §. Tämän muutoksen osalta viitataan kansanedustajain vaaleista annetun lain 80 e §:n kohdalla lausuttuun.

93 §. Muutos johtuu siitä, että uusia vaaleja varten ehdotetaan laadittavaksi uudet vaaliluettelot ja niiden yhteydessä uudet ilmoituskortit. Kun kunnanvaltuuston täydennysvaaleista 94 §:n mukaan on voimassa, mitä uusista vaaleista on laissa säädetty, koskisi muutos myös tällaisia vaaleja.

95 §. Juhannus- ja jouluaaton rauhoittaminen kunnallisvaaleihin liittyviltä toimilta liittyy kansanedustajain vaaleista annetun lain 103 §:ään ehdotettuun muutokseen. Pykälän soveltaminen tulisi ajankohtaiseksi vain poikkeuksellisen ajankohtana mahdollisesti toimitettavissa yksittäisissä täydennysvaaleissa tai uusissa vaaleissa.

97 §. Tässä pykälässä mainittujen sellaisten päivien luetteloon, joina uusissa kunnallisvaaleissa tai uutena aikana toimitettaviksi määrätyissä kunnallisvaaleissa ei toimiteta ennakoöänestystä, ehdotetaan lisättäväksi juhannusaatto.

100 §. Tämä virkalähetysoikeuden poistumisesta johtuva muutos vastaa kansanedustajain vaaleista annetun lain 102 §:ään ehdotettua muutosta.

*Voimaantulosäänös.* Kun monet nyt ehdotetut uudistukset koskevat sekä kaikkia valtiollisia vaaleja että kunnallisvaaleja ja kun tietyt valmistelutoimet esimerkiksi lomakesuunnittelussa ovat yhteiset, on asianmukaista säätää, että myös ennen kyseessä olevan lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

## 1.4. Laki neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä

17 §. Tämän pykälän 2 momentin kumoaminen on tarpeen virkalähetysoikeuden poistumisen johdosta.

## 1.5. Laki kuntajaosta

43 §. Myös tämän muutoksen aiheena on virkalähetysoikeuden poistuminen.

## 2. Voimaantulo

Lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan siten, että ne olisivat sovellettavissa vuoden 1994 presidentinvaalissa. Asetus, jolla määrätään tässä vaalissa ennakoäänestyspaikoina olevat Posti- ja telailaitoksen toimipaikat ja sen tilapäiset ennakoäänestyspaikat, on annettava hyvissä ajoin ennen presidentinvaalin toimittamista. Tämän johdosta lainmuutosten pitäisi tulla voimaan viimeistään vuoden 1993 syyskuussa.

Jotta valmistaviin toimenpiteisiin muun muassa Posti- ja telailaitoksen tilapäisten ennakoäänestyspaikkojen tarpeen selvittämiseksi ja näiden järjestämiseksi sekä eräiden lomakkei-

den valmistamiseksi ja vaaliluetteloiden pohjalueteloiden ja uudenlaisten ilmoituskorttien laatimiseen liittyvien atk-ohjelmien testaamiseen voitaisiin ajoissa ryhtyä, ehdotetaan lisäksi, että kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta, tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta ja kunnallisvaalilain muuttamisesta annettujen lakien täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen näiden lakien voimaantuloa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

### Laki

#### kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (391/69) 102 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (370/85),

*muutetaan* 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti, 25 c §:n 1 momentti, 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti, 77 §:n 1 momentti, 80 e §:n 6 momentti, 100 a §:n 2 momentti, 102 §:n 1 momentti ja 103 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti ja 25 c §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (434/90), 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti ja 100 a §:n 2 momentti mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa sekä 80 e §:n 6 momentti ja 102 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (80/88), sekä

*lisätään* 70 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

#### 13 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, hänen syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, missä vaalipiirissä hän on vaalioikeutettu, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakoäänestyksestä. Ilmoitus-

kortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakoäänestyksessä.

#### 14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkittämättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaisa tarkoitettu kotipaikka Suomessa sen vuoden ensimmäisenä päivänä, jonka mukaan pohjaluettelot on kir-

joitettava, ja joka ennen äänestysalueiden vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjaluetteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, yliviivamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy. Henkilö, jonka osalta vaalioikeuden menettämisseuraamus virallisen selvityksen mukaan lakkaa ennen vaalipäivää, on merkittävä luetteloon äänioikeutetuksi.

## 15 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle sen jälkeen kun se ja pohjaluettelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja.

## 25 a §

Luettelot on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Luetteloon on merkittävä henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite sekä 2 momentissa tarkoitettu kunta.

## 25 c §

Väestörekisterikeskuksen on 38. päivänä ennen vaaleja vahvistettava 25 a §:ssä mainituin tavoin laaditut vaalipiirien vaaliluettelot. Kunkin luetteloon on merkittävä, minkä vaalipiirin vaaliluettelo se on.

## 25 d §

Sen jälkeen kun vaalipiirien vaaliluettelot on vahvistettu, väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukainen ilmoituskirje luetteloon merkitsemisestä jokaiselle, jonka luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituskirjeessä on oltava ne tiedot, jotka henkilöstä vaaliluetteloon on otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty. Tämän lisäksi ilmoituskirjeessä ei saa olla muuta kuin ohjeita sen käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä. Ilmoituskirje on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakoäänestyksessä.

## 70 §

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia tai 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituskirjetä.

## 74 §

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia tai ilmoituskirjetä, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

## 77 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä toimitetaan edelleen.

## 80 e §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 2 momentissa, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

## 100 a §

Vaalien toimeenpanemisesta huolehtivat kumotuissa vaaleissa toimineet vaaliviranomaiset. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. Ennakoäänestys tapahtuu vain siinä vaalipiirissä, jota määräys uusien vaalien toimittamisesta koskee.

## 102 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 80 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia ja 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituskirjeitä, äänestysliput ja sinetöimisvälineet kustannetaan valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähetekuorien postimaksut sekä kaikki

65 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain samoin kuin vaalipiirien keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

---

### 103 §

---

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta, ennakoäänestyksen aloittamista tai lopettamista taikka vaalien tuloksen julkaisemista varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaa-

toksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Kun tasavallan presidentti on määrännyt tai valituksen johdosta on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit, on oikeusministeriöllä tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

## 2.

### Laki

#### tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetun lain (1076/91) 8 §:n 3 ja 4 momentti sekä

*muutetaan* 8 §:n 2 momentti sekä 18 ja 29 § seuraavasti:

---

### 8 §

---

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samoja vaaliluetteloja. Ilmoituskortteja ja ilmoituskirjeitä on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.

### 18 §

Ennakoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalitoimitusta sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa ennakoäänestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmänkin ajan.

Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Kotiäänestykseen on ilmoitaudut-

tava viimeistään 12. päivänä ennen vaalitoimitusta.

### 29 §

Mitä kansanedustajain vaaleista säädetään, on soveltuvin osin voimassa vaalin tuloksen tiedottamisesta, jollei 14, 21, 22 tai 27 §:ssä toisin säädetä, samoin kuin äänestyslippujen ja laskelmien säilyttämisestä sekä vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksista, pöytäkirjasta ja toimituskirjoista, vaaliviranomaisten vastuusta ja vaalikustannuksista sekä määräpäivän sattumisesta pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

## 3.

## Laki

## kunnallisvaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 12 päivänä toukokuuta 1972 annetun kunnallisvaalilain (361/72) 100 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (372/85),

*muutetaan* 8 §:n 2 momentti, 70 §:n 3 momentti, 73 §, 74 f §:n 6 momentti, 93, 95 ja 97 § sekä 100 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti ja 74 f §:n 6 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (436/90), 70 §:n 3 momentti sekä 93 ja 95 § mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, 97 § 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (436/92) ja 100 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (82/88), sekä

*lisätään* 66 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

## 8 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, hänen syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakoäänestyksestä. Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää läheteKirjeenä 7 luvussa tarkoitetussa ennakoäänestyksessä.

## 66 §

Lähetekirjeenä voidaan käyttää 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia.

## 70 §

Äänestäjän, joka käyttää läheteKirjeenä ilmoituskorttia, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

## 73 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että läheteKuori viivytyksettä toimitetaan edelleen.

## 74 f §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, on

kotiäänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa läheteKirjeeseen liitettäväksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

## 93 §

Jos valituksen johdosta määrätään toimitettaviksi uudet vaalit, kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä ryhdyttävä niiden toimeenpanemiseen. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista säädetään. Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusien vaalien tulos on julkaistu.

## 95 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta tai vaalien tuloksen vahvistamista varten säädetty taikka 43 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

## 97 §

Milloin on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakoäänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Ennakoäänestyspaikoiksi määrätyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakoäänestyspaikoissa ei ennakoäänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä,

vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannusaattona tai -päivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

#### 100 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta äänestysliput sekä 66 §:ssä ja 72 §:n 2 momentissa tarkoitettut ennakköäänestysasiakirjat kus-

tannetaan valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähetekuorien postimaksut ja kaikki 61 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot suoritetaan valtion varoista.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

## 4.

### Laki

neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### 1 §

Täten kumotaan neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 16 päivänä heinäkuuta 1990 annetun lain (656/90) 17 §:n 2 momentti.

#### 2 §

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

5.

**Laki****kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* kuntajaosta 21 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (73/77) 43 §:n 2 momentti seuraavasti:

43 §

Äänestysaluejaosta päättää ja keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat asettaa järjestelytoimikunta, joka muu-

toinkin huolehtii valtuustolle vaalin osalta kuuluvista tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1993

**Tasavallan Presidentti****MAUNO KOIVISTO**Ministeri *Pekka Tuomisto*



## 1.

**Laki****kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* kansanedustajain vaaleista 13 päivänä kesäkuuta 1969 annetun lain (391/69) 102 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (370/85),

*muutetaan* 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti, 25 c §:n 1 momentti, 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti, 77 §:n 1 momentti, 80 e §:n 6 momentti, 100 a §:n 2 momentti, 102 §:n 1 momentti ja 103 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti, 15 §, 25 a §:n 3 momentti ja 25 c §:n 1 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (434/90), 25 d §:n 1 momentti, 74 §:n 4 momentti ja 100 a §:n 2 momentti mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa sekä 80 e §:n 6 momentti ja 102 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (80/88), sekä

*lisätään* 70 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

13 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luettelonsa kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, missä vaalipiirissä hän on vaalioikeutettu, minkä äänestysalueen vaali-luetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus 6 a luvussa tarkoitetusta ennakkoäänestyksestä.

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, *hänen* syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luettelonsa kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, missä vaalipiirissä hän on vaalioikeutettu, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakkoäänestyksestä. *Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 6 luvussa tarkoitetussa ennakkoäänestyksessä.*

14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viimeistään 37. päivänä ennen vaaleja tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkittämättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaisissa tarkoitettu kotipaikka Suomessa sen vuoden ensimmäisenä

14 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja tarkastettava pohjaluettelot. Niihin on lisättävä sellainen vaalioikeutettu henkilö, joka on jäänyt merkittämättä pohjaluetteloon, vaikka hänet rekisteritoimiston todistuksen mukaan olisi pitänyt merkitä siihen, sekä henkilö, jolla on ulkomaan kansalaisena ollut väestökirjalaisissa tarkoitettu kotipaikka Suomessa sen vuoden ensimmäisenä

*Voimassa oleva laki*

päivänä, jonka mukaan pohjaluettelot on kirjoitettava, ja joka ennen äänestysalueiden vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjalueteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, yliviivamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy. Henkilö, jonka osalta vaalioikeuden menettämisseuraamus virallisen selvityksen mukaan lakkaa ennen vaalipäivää, on merkittävä luetteloon äänioikeutetuksi.

## 15 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle sen jälkeen kun se ja pohjaluetelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään 37. päivänä ennen vaaleja.

## 25 a §

Luettelot on laadittava oikeusministeriön vahvistamaa lomaketta käyttäen henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Luetteloon on merkittävä henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite sekä 2 momentissa tarkoitettu kunta.

## 25 c §

Väestörekisterikeskuksen on 37. päivänä ennen vaaleja vahvistettava 25 a §:ssä mainituin tavoin laaditut vaalipiirien vaaliluettelot. Kunkin luetteloon on merkittävä, minkä vaalipiirin vaaliluettelo se on.

## 25 d §

Sen jälkeen kun vaalipiirien vaaliluettelot on vahvistettu, väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukainen ilmoitus luetteloon merkitsemisestä jokaiselle, jonka luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituksessa on oltava ne tiedot, jotka henkilöstä vaaliluetteloon on otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty. Tämän lisäksi ilmoituksessa ei saa olla muuta kuin ohjeita sen käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä.

*Ehdotus*

päivänä, jonka mukaan pohjaluettelot on kirjoitettava, ja joka ennen äänestysalueiden vaaliluetteloiden allekirjoittamista on tullut vaalioikeutetuksi. Pohjalueteloista on poistettava henkilö, joka ei ole vaalioikeutettu, yliviivamalla hänen nimensä ja merkitsemällä luetteloon poistamisen syy. Henkilö, jonka osalta vaalioikeuden menettämisseuraamus virallisen selvityksen mukaan lakkaa ennen vaalipäivää, on merkittävä luetteloon äänioikeutetuksi.

## 15 §

Kunnan keskusvaalilautakunnan on lähetettävä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoituskortti jokaiselle äänioikeutetulle, jonka osoite on tiedossa. Ilmoituskortti lähetetään äänioikeutetulle sen jälkeen kun se ja pohjaluetelo on hänen osaltaan tarkastettu, kuitenkin viimeistään 38. päivänä ennen vaaleja.

Luettelot on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisille lomakkeille henkilöiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Luetteloon on merkittävä henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus ja osoite sekä 2 momentissa tarkoitettu kunta.

## 25 c §

Väestörekisterikeskuksen on 38. päivänä ennen vaaleja vahvistettava 25 a §:ssä mainituin tavoin laaditut vaalipiirien vaaliluettelot. Kunkin luetteloon on merkittävä, minkä vaalipiirin vaaliluettelo se on.

## 25 d §

Sen jälkeen kun vaalipiirien vaaliluettelot on vahvistettu, väestörekisterikeskuksen on viipymättä lähetettävä oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukainen ilmoituskirje luetteloon merkitsemisestä jokaiselle, jonka luetteloon merkittyä osoitetta voidaan pitää luotettavana. Ilmoituskirjeessä on oltava ne tiedot, jotka henkilöstä vaaliluetteloon on otettu, ja tieto siitä, minkä vaalipiirin vaaliluetteloon hänet on merkitty. Tämän lisäksi ilmoituskirjeessä ei saa olla muuta kuin ohjeita sen käyttämisestä ja menettelystä äänestettäessä. Ilmoituskirje on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähe-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tekirjeenä 6 luvussa tarkoitettussa ennakkoäänestuksessa.

70 §

*Lähetekirjeenä voidaan käyttää 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia tai 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoituskirjettä.*

74 §

Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:n 2 momentissa tarkoitettun ilmoituskortin tai 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

Äänestäjän, joka käyttää lähetekirjeenä ilmoituskorttia tai ilmoituskirjettä, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

77 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä lähetetään edelleen *virkalähetyksenä*.

77 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä toimitetaan edelleen.

80 e §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa on säädetty, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvien osien voimassa, mitä 66 §:n 2 momentissa, 70 §:ssä, 71 §:n 1 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 ja 4 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä on säädetty.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa *säädetään*, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvien osien voimassa, mitä 66 §:n 2 momentissa, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 momentissa, 72 §:n 2 ja 3 momentissa, 73 §:ssä, 74 §:n 1 momentissa, 75 §:ssä, 76 §:n 2 momentissa sekä 78 ja 79 §:ssä *säädetään*. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 13 §:n 2 momentissa tarkoitettun ilmoituskortin, on annettava vain 74 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

100 a §

Vaalien toimeenpanemisesta huolehtivat kumotuissa vaaleissa toimineet vaaliviranomaiset. Uusissa vaaleissa on soveltuvien osien noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista on säädetty. *Vaaleissa on kuitenkin käytettävä muuttamattomina samoja vaaliluetteloita kuin kumotuissa vaaleissa. Äänioikeutetuille ei lähetetä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia eikä 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta.* Ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä vaalipiirissä, jota määräys uusien vaalien toimittamisesta koskee.

Vaalien toimeenpanemisesta huolehtivat kumotuissa vaaleissa toimineet vaaliviranomaiset. Uusissa vaaleissa on soveltuvien osien noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista *säädetään*. Ennakkoäänestys tapahtuu vain siinä vaalipiirissä, jota määräys uusien vaalien toimittamisesta koskee.

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

## 102 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 80 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta 13 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituskortit ja 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitukset, äänestysliput ja sinetöimisvälineet kustannetaan sekä kaikki 65 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain samoin kuin vaalipiirien keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

---

*Vaalipiirien keskuslautakunnilla, kuntien keskusvaalilautakunnilla, vaalilautakunnilla, vaalitoimikunnilla ja vaalitoimitsijoilla on virkaläheisysoikeus.*

## 103 §

---

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista taikka vaalien tuloksen julkaisemista varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Kun tasavallan presidentti on määrännyt tai valituksen johdosta on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit, on oikeusministeriöllä tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi.

## 102 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien, vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 80 a §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta 13 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituskortit ja 25 d §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoituskirjeet, äänestysliput ja sinetöimisvälineet kustannetaan valtion varoista. *Myös ilmoituskorttien ja lähetekeuorien postimaksut* sekä kaikki 65 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain samoin kuin vaalipiirien keskuslautakuntien menot suoritetaan valtion varoista.

---

(3 mom. kumotaan)

---

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta, ennakkoäänestyksen aloittamista tai lopettamista taikka vaalien tuloksen julkaisemista varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi *taikka juhannus- tai jouluaatoksi*, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä. Kun tasavallan presidentti on määrännyt tai valituksen johdosta on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit, on oikeusministeriöllä tarvittaessa oikeus siirtää tällainen määräpäivä lähinnä soveliaaksi päiväksi.

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.*

---

## 2.

**Laki****tasavallan presidentin vaalista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* tasavallan presidentin vaalista 22 päivänä heinäkuuta 1991 annetun lain (1076/91)  
 8 §:n 3 ja 4 momentti sekä  
*muutetaan* 8 §:n 2 momentti sekä 18 ja 29 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samoja vaaliluettelejoja.

*Milloin hallitusmuodon 23 c §:n nojalla on määrätty toimitettavaksi uusi presidentinvaali, käytetään 1 momentissa tarkoitettuja vaaliluettelejoja muuttamattomina myös uuden presidentinvaalin molemmissa vaaleissa. Jos uuden presidentinvaalin ensimmäinen vaali toimitetaan eri vuonna kuin aikaisempi keskeytynyt presidentinvaali, on kuitenkin laadittava uudet vaaliluettelot. Näistä on voimassa, mitä 1 momentissa on säädetty.*

*Jos hallitusmuodon 25 §:n 1 momentin nojalla määrätyn presidentinvaalin ensimmäinen vaali toimitetaan samana vuonna kuin vaalia edeltäneen presidentinvaalin ensimmäinen vaali, käytetään presidentinvaalissa muuttamattomina edellisessä presidentinvaalissa käytettyjä vaaliluettelejoja. Muussa tapauksessa on laadittava uudet vaaliluettelot, joista on voimassa, mitä 1 momentissa on säädetty.*

18 §

Ennakköäenestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalitoimitusta sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Ennakköäenestykseen kotona on ilmoittauduttava viimeistään 12. päivänä ennen vaalitoimitusta.

*Ennakköäenestys järjestetään 1 momentissa tarkoitettuna aikana:*

1) Posti- ja telelaitoksen toimipaikassa jokai-

Presidentinvaalin ensimmäisessä ja toisessa vaalissa käytetään samoja vaaliluettelejoja. *Ilmoituskortteja ja ilmoituskirjeitä on lähetettävä äänioikeutetuille samalla kertaa kaksi.*

(3 mom. kumotaan)

(4 mom. kumotaan)

18 §

Ennakköäenestys aloitetaan 11. päivänä ennen vaalitoimitusta sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. *Posti- ja telelaitoksen tilapäisissä ennakköäenestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa ennakköäenestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmänkin ajan.*

*Kotiäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ja viimeistään 5. päivänä ennen vaalitoimitusta. Kotiäänestykseen on ilmoittauduttava viimeistään 12. päivänä ennen vaalitoimitusta.*

## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

sena arkipäivänä sinä aikana, jolloin toimipaikka on yleisöä varten avoinna, taikka Posti- ja telelaitoksen määräämänä muuna aikana sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 10:n ja 14:n välisenä aikana, ei kuitenkaan uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä;

2) laitoksessa, sen mukaan kuin vaalitoimikunta määrää, ennakköäänestyksen lopettamispäivänä tai sitä edeltävänä päivänä sekä yhtenä muuna päivänä toimikunnan määrääminä aikoina;

3) kotona arkipäivänä kello 9:n ja 20:n välisenä aikana;

4) Suomen edustustossa jokaisena päivänä edustuston päällikön määräämänä aikana, ei kuitenkaan pitkäperjantaina, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä ja toisena joulupäivänä; ja

5) suomalaisessa laivassa sen mukaan kuin laivan päällikkö määrää, vähintään kahtena päivänä päällikön määrääminä aikoina.

## 29 §

Mitä kansanedustajain vaaleja varten on säädetty, on soveltuvien osin voimassa vaalin tuloksen tiedottamisesta, jollei 14, 21, 22 tai 27 §:ssä ole toisin säädetty, samoin kuin äänestyslippujen ja laskelmien säilyttämisestä sekä vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksista, pöytäkirjasta ja toimituskirjoista, vaaliviranomaisten vastuusta, vaalikustannuksista ja virkalähetysoikeudesta sekä määräpäivän sattumisesta pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi.

## 29 §

Mitä kansanedustajain vaaleista säädetään, on soveltuvien osin voimassa vaalin tuloksen tiedottamisesta, jollei 14, 21, 22 tai 27 §:ssä toisin säädetä, samoin kuin äänestyslippujen ja laskelmien säilyttämisestä sekä vaalipiirin keskuslautakunnan kokouksista, pöytäkirjasta ja toimituskirjoista, vaaliviranomaisten vastuusta ja vaalikustannuksista sekä määräpäivän sattumisesta pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi taikka juhannus- tai jouluaatoksi.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

## 3.

## Laki

## kunnallisvaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 12 päivänä toukokuuta 1972 annetun kunnallisvaalilain (361/72) 100 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa (372/85),

*muutetaan* 8 §:n 2 momentti, 70 §:n 3 momentti, 73 §, 74 f §:n 6 momentti, 93, 95 ja 97 § sekä 100 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 2 momentti ja 74 f §:n 6 momentti 18 päivänä toukokuuta 1990 annetussa laissa (436/90), 70 §:n 3 momentti sekä 93 ja 95 § mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, 97 § 22 päivänä toukokuuta 1992 annetussa laissa (436/92) ja 100 §:n 1 momentti 29 päivänä tammikuuta 1988 annetussa laissa (82/88), sekä

*lisätään* 66 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä toukokuuta 1985 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

8 §

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus 7 a luvussa tarkoitetusta ennakoäänestyksestä.

Jokaiseen pohjaluetteloon on liitettävä kutakin henkilöä koskeva *ilmoituskortti*, johon on kirjoitettava hänen täydellinen nimensä, hänen syntymävuotensa kaksi viimeistä numeroa ja hänen luetteloiden kirjoitushetkellä tiedossa oleva osoitteensa sekä tiedot siitä, minkä äänestysalueen vaaliluetteloon hänet on merkitty, milloin ja missä vaaliluettelo on nähtävänä sekä milloin ja missä vaalitoimitus tapahtuu. Tämän lisäksi kortissa saa olla vain ohjeet sen käyttämisestä, kortista ehkä ilmenevien virheiden oikaisemisesta ja menettelystä äänestettäessä sekä ilmoitus ennakoäänestyksestä. *Ilmoituskortti on laadittava siten, että sitä voidaan käyttää lähetekirjeenä 7 luvussa tarkoitetussa ennakoäänestyksessä.*

66 §

*Lähetekirjeenä voidaan käyttää 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia.*

70 §

Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituskortin, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

Äänestäjän, joka käyttää *lähetekirjeenä ilmoituskorttia*, on annettava vain 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.

73 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä lähetetään edelleen *virkalähetyksensä*.

73 §

Vaalitoimitsijan ja vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että lähetekuori viivytyksettä *toimitetaan edelleen.*



## Voimassa oleva laki

## Ehdotus

## 74 f §

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa on säädetty, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 ja 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 70 §:n 1 ja 3 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä on säädetty.

## 93 §

Jos valituksen johdosta määrätään toimitettaviksi uudet vaalit, kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä ryhdyttävä niiden toimeenpanemiseen. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista on säädetty. *Vaaleissa on kuitenkin käytettävä muuttamattomina samoja vaaliluetteloita kuin kumotuissa vaaleissa. Äänioikeutetuille ei lähetetä 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskorttia.* Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusien vaalien tulos on julkaistu.

## 95 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta tai vaalien tuloksen vahvistamista varten säädetty taikka 43 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

## 97 §

Milloin on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakkoaänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Ennakkoaänestyspaikoiksi määrättyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakkoaänestyspaikoissa ei ennakkoaänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, juhannuspäivänä, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

## 100 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien,

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa *säädetään*, on kotiaänestyksestä ja menettelystä siinä muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 66 §:n 1 momentissa, 67 §:ssä, 68 §:n 2 ja 3 momentissa, 69 §:ssä, 70 §:n 1 momentissa, 71 §:n 1 ja 2 momentissa, 72 §:n 2 momentissa sekä 74 §:ssä *säädetään. Äänestäjän, joka luovuttaa lähetekirjeeseen liitettäväksi 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituskortin, on annettava vain 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa mainittu selitys.*

## 93 §

Jos valituksen johdosta määrätään toimitettaviksi uudet vaalit, kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä ryhdyttävä niiden toimeenpanemiseen. Uusissa vaaleissa on soveltuvin osin noudatettava, mitä varsinaisista vaaleista *säädetään*. Kumotuissa vaaleissa valituiksi tulleet valtuutetut pysyvät toimissaan, kunnes uusien vaalien tulos on julkaistu.

## 95 §

Milloin muuta kuin vaalitoimitusta tai vaalien tuloksen vahvistamista varten säädetty taikka 43 §:n 1 momentissa tarkoitettu määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi tai arkilauantaiksi, *taikka juhannus- tai jouluaatoksi*, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä.

## 97 §

Milloin on määrätty toimitettaviksi uudet vaalit tai vaalien toimittamista varten uusi aika, ennakkoaänestys tapahtuu vain siinä kunnassa, jota määräys koskee. Ennakkoaänestyspaikoiksi määrättyissä Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa ja tilapäisissä ennakkoaänestyspaikoissa ei ennakkoaänestystä tällöin kuitenkaan toimiteta uudenvuodenaattona tai -päivänä, loppiaisena, ensimmäisenä pääsiäispäivänä, vapunaattona tai -päivänä, helluntaipäivänä, *juhannusaattona tai -päivänä*, itsenäisyyspäivänä, jouluaattona eikä ensimmäisenä tai toisena joulupäivänä.

## 100 §

Kaikki kuntien keskusvaalilautakuntien,

*Voimassa oleva laki*

vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta äänestysliput sekä 66 §:ssä ja 72 §:n 2 momentissa tarkoitettut ennakkoäänestysasiakirjat kustannetaan ja kaikki 61 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot suoritetaan valtion varoista.

---

*Kunnallisvaaleja koskevissa asioissa kunnan keskusvaalilautakunnalla, vaalilautakunnalla, vaalitoimikunnalla ja vaalitoimitsijalla on virkälähetysoikeus.*

*Ehdotus*

vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien sekä 74 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot on kuntien suoritettava, mutta äänestysliput sekä 66 §:ssä ja 72 §:n 2 momentissa tarkoitettut ennakkoäänestysasiakirjat kustannetaan *valtion varoista. Myös ilmoituskorttien ja lähetekuorien postimaksut* ja kaikki 61 §:ssä tarkoitettujen vaalitoimitsijain menot suoritetaan valtion varoista.

---

(3 momentti kumotaan)

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.*

---

## 4.

**Laki**

**neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentin kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

*Voimassa oleva laki*

## 17 §

---

*Äänestysviranomaisilla on virkälähetysoikeus. Kirjeäänestyksessä voidaan käyttää lähetekuoria kunnan keskusvaalilautakunnan virkälähetyskuoria, joihin lautakunta on valmiiksi merkitty vastaanottajaksi.*

*Ehdotus*


---

(2 momentti kumotaan)

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .*

---

5.

**Laki****kuntajaosta annetun lain 43 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* kuntajaosta 21 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (73/77) 43 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

## 43 §

Äänestysaluejaosta päättää ja keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat asettaa järjestelytoimikunta, joka muutoinkin huolehtii valtuustolle vaalin osalta kuuluvista tehtävistä. *Sillä on vaalia koskevissa asioissa vapaakirjeoikeus.*

Äänestysaluejaosta päättää ja keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat asettaa järjestelytoimikunta, joka muutoinkin huolehtii valtuustolle vaalin osalta kuuluvista tehtävistä.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä  
kuuta 199 . \_\_\_\_\_

